

Gramatické formalismy pro ZPJ

Aleš Horák

E-mail: hales@fi.muni.cz

http://nlp.fi.muni.cz/nlp_intro/

Obsah:

- ▶ Gramatické formalismy
- ▶ Kategoriální gramatiky
- ▶ Závislostní gramatiky
- ▶ Stromové gramatiky TAG a LTAG
- ▶ HPSG – Head-driven Phrase Structure Grammar

Gramatické formalismy

- ▶ existuje množství různých přístupů k formální specifikaci gramatik (přirozených jazyků), různé **gramatické formalismy**
- ▶ nejznámější formalismy:
  - *lexikální funkční gramatiky* – Lexical Functional Grammar, *LFG*
  - *kategoriální gramatiky* – categorial grammars, *CG*
  - *závislostní gramatiky* – dependency grammars
  - *stromové gramatiky* – (Lexicalized) Tree Adjoining Grammar, *(L)TAG*
  - *gramatiky příznakových struktur* – Head Phrase Structure Grammar, *HPSG*
- ▶ soustředíme se na **zápis gramatiky** (notaci)

Kategoriální gramatiky

- ▶ existuje několik různých variant notace

$$\begin{array}{rcc}
 \underline{\text{šikovní}} & \underline{\text{psi}} & \underline{\text{mají rádi}} & \underline{\text{kočky}} \\
 \underline{NP/N} & \underline{N} & \underline{(S \setminus NP)/NP} & \underline{NP} \\
 \hline
 NP & & S \setminus NP & \\
 \hline
 & & & S
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 & & > \\
 & & > \\
 & < \\
 <
 \end{array}$$

- ▶ jiný rozšířený zápis – **výsledek na vrcholku** (result on top) Lambek 1958

$$\begin{array}{rcc}
 \underline{\text{šikovní}} & \underline{\text{psi}} & \underline{\text{mají rádi}} & \underline{\text{kočky}} \\
 \underline{NP/N} & \underline{N} & \underline{(NP \setminus S)/NP} & \underline{NP} \\
 \hline
 NP & & NP \setminus S & \\
 \hline
 & & & S
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 & & > \\
 & & > \\
 & < \\
 <
 \end{array}$$

Kategoriální gramatiky

- ▶ **kategoriální gramatika** (categorial grammar, CG) – skupina teorií syntaxe a sémantiky PJ s velkým důrazem na **lexikon**
- ▶ neobsahuje *pravidla* pro kombinování slov → **lexikální kategorie** slov tvoří **funkce**, které určují, jak se dané kategorie kombinují s jinými výraz je výsledkem **aplikace podvýrazů na sebe**
pěkný := NP/N ... funkce, která má argument N a vrací NP
- ▶ **zakladatelé** generativních gramatik – Leśniewski (publ. 1929) a Ajdukiewicz (publ. 1935) ve vazbě na Husserlova a Russellova teorii kategorií a teorii typů
- ▶ první použití kategoriálních gramatik pro **popis přirozeného jazyka** – Jehošua Bar-Hillel, 1953

Notace kategoriálních gramatik

kategoriální gramatika je šestice $\langle \Sigma, C_{base}, C, Lex, RS, C_{complete} \rangle$, kde

- Σ je konečná množina **slov**
- C_{base} je konečná množina **základních kategorií** (funkčních typů)
- C je množina **kategorií** definovaná induktivně takto:
  - $C_{base} \subseteq C$
  - pokud $X, Y \in C$, potom i $(X/Y) \in C$ a $(X \setminus Y) \in C$
  - C obsahuje pouze prvky dané výše uvedenými body a) a b)
- $Lex \subseteq \Sigma \times C$ je konečná množina – **lexikon** (zapisujeme v indexovém tvaru **slovo**_{kategorie})
- RS je množina následujících **schémat pravidel**:
  - $\alpha_{(X/Y)} \circ \beta_{(Y)} \rightarrow \alpha\beta_{(X)}$
  - $\beta_{(Y)} \circ \alpha_{(X \setminus Y)} \rightarrow \beta\alpha_{(X)}$,
 kde $\alpha, \beta \in \Sigma$ a $X, Y \in C$
- $C_{complete} \subseteq C$ je množina **dokončených (kompletních) kategorií**

Notace kategoriálních gramatik – pokrač.

- ▶ daná schémata umožňují 2 způsoby kombinace:
  - argument **vpravo** (/) – $\alpha_{(X/Y)} \circ \beta_{(Y)} \rightarrow \alpha\beta(X)$
  - argument **vlevo** (\) – $\beta_{(Y)} \circ \alpha_{(X/Y)} \rightarrow \beta\alpha(X)$
- ▶ tento typ kategoriální gramatiky označoval Bar-Hillel jako **obousměrný** (bidirectional CG)
- ▶ Karel miluje Marii:
  - bazové kategorie = $\{NP, S\}$
  - kategorie z lexikonu: $Karel_{(NP)}$, $Marii_{(NP)}$, $miluje_{((S \setminus NP)/NP)}$
  - $C_{complete} = \{S\}$
- ▶ v tomto tvaru je odvození **ekvivalentní derivačním stromům** CFG
- ▶ existují ale **rozšíření kategoriálních gramatik**, která vedou k systémům s vyšší vyjadřovací silou, než mají standardní CFG

Rozšíření kategoriálních gramatik

- ▶ klíčový problém – nespojité větné části, tzv. **neprojektivity**
- ▶ řešení pomocí rozšíření CG – přídavné **kombinatorické operátory** založené na **typech**
- ▶ dva možné přístupy:
  - ▶ **pravidlově orientovaný** přidává pravidla odpovídající jednoduchým operacím nad kategoriemi, jako jsou:
    - **wrap** – komutace argumentů
    - **type-raising** – aplikace typů podobná aplikaci tradičních pádů na jmenné fráze
    - **comp** – kompozice funkcí
  - k nejpropracovanějším systémům tohoto typu patří **kombinatorické kategoriální gramatiky (CCG)**.
  - ▶ **deduktivní přístup** vychází z Lambekova syntaktického kalkulu
    - pohled na kategoriální lomítko (slash) jako formu **logické implikace**
    - axiomy a inferenční pravidla potom definují **teorii důkazu**
např. *aplikace funkce* $\approx$ pravidlo *modus ponens* $P \wedge (P \Rightarrow Q) \Rightarrow Q$

OpenCCG library – <http://openccg.sourceforge.net/>

Závislostní gramatiky

- ▶ blízko ke kategoriálním gramatikám – vztah **závislosti** mezi **řídícími** a **závislými** větnými členy
- ▶ vhodné pro popis jazyků s volným slovosledem
- ▶ používají výhradně **lexikalizovaných uzlů** (v závislostním stromu) – neexistují žádné neterminály
→ závislostní analýza se jeví *jednodušší*
- ▶ využívá **valence** či subkategorizace – vztah mezi jedním slovem a jeho argumenty
typicky vztah mezi slovesem a jeho možnými doplněními:

`nosit`

`= koho | co`

`= komu & koho | co`

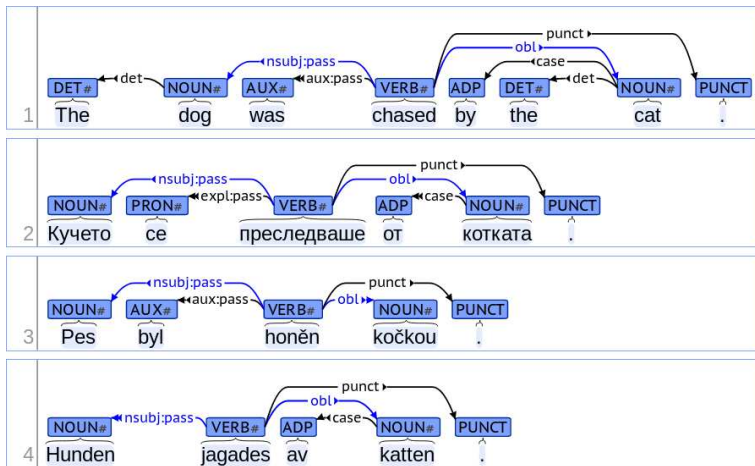
Závislostní gramatiky – pokrač.

hlavní přístupy:

- ▶ navazuje na evropskou lingvistickou tradici – až k antice
- ▶ nejstarší užití – Tesnière 1959
- ▶ **funkční generativní popis** (*Functional Generative Description*, FGD) – jeden z nejpropracovanějších závislostních systémů, pražská lingvistická škola (Sgall, Hajičová, Panevová)
- ▶ **LG, Link Grammar** – Temperley, Carnegie Mellon University
<http://www.link.cs.cmu.edu/link/>
- ▶ UDG, *Unification Dependency Grammar* – Maxwell
- ▶ MTT, *Meaning-Text Theory* – Mel'čuk
- ▶ WG, *Word Grammar* – Hudson
- ▶ Lexicase – Starosta
- ▶ FG, *Functional Grammar* – Dik
- ▶ DUG, *Dependency Unification Grammar* – Halliday

Universal Dependencies

- ▶ www.universaldependencies.org, UD
- ▶ sjednocení závislostní anotace pro různé jazyky
- ▶ cca 200 stromových bank (*treebanks*) ve více než 100 jazycích

Google Universal Tagset

- ▶ gramatiky pro jednotlivé jazyky založené na podobných principech
- ▶ detaily značkování ale často nejsou převoditelné 1:1
- ▶ sjednocení – značkování v UD založené na minimalistické Google Universal Tagset

Open class words	Closed class words	Other
ADJ	ADP	PUNCT
ADV	AUX	SYM
INTJ	CCONJ	X
NOUN	DET	
PROPN	NUM	
VERB	PART	
	PRON	
	SCONJ	

Universal Features

- ▶ značky z **Universal Tagset** vymezují základní třídy
- ▶ lexikální a gramatické vztahy popisují **Universal Features**

Lexical features	Inflectional features	
	Nominal	Verbal
PronType	Gender	VerbForm
NumType	Animacy	Mood
Poss	Number	Tense
Reflex	Case	Aspect
Foreign	Definite	Voice
Abbr	Degree	Evident
		Polarity
		Person
		Polite

Universal Dependencies

1	Správkyňě	Správkyňě	NOUN	Case=Nom Gender=Fem Number=Sing Polarity=Pos
2	dědictví	dědictví	NOUN	Case=Gen Gender=Neut Number=Sing Polarity=Pos
3	Nováková	Nováková	PROPN	Case=Nom Gender=Fem NameType=Sur Number=Sing Polarity=Pos
4	označila	označit	VERB	Aspect=Perf Gender=Fem,Neut Number=Plur,Sing Polarity=Pos Tense=Past VerbForm=Part Voice=Act
5	pondělní	pondělní	ADJ	Case=Acc Degree=Pos Gender=Neut Number=Sing Polarity=Pos
6	rozhodnutí	rozhodnutí	NOUN	Case=Acc Gender=Neut Number=Sing Polarity=Pos
7	za	za	ADP	AdpType=Prep Case=Acc
8	potěšující	potěšující	ADJ	Aspect=Imp Case=Acc Gender=Neut Number=Sing Polarity=Pos Tense=Pres VerbForm=Part Voice=Act
9	.	.	PUNCT	-

Jazykové instrukce pro Universal Dependencies

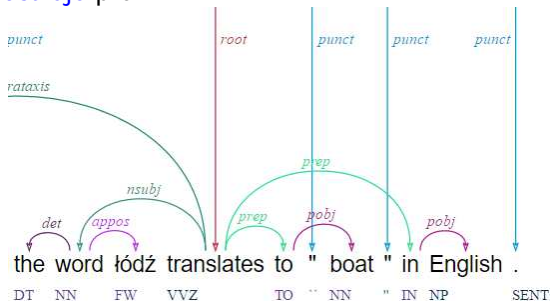
- ▶ každý jazyk má uvedené **instrukce** pro:
  - tokenizaci (hranice slov)
  - morfologické značky
  - syntax – základní a rozšířené závislosti
- ▶ např. pro **češtinu** – `www.universaldependencies.org/cs/`
- ▶ **cíl instrukcí** – **sjednocení** anotací napříč jazyky
- ▶ obsahuje i instrukce **netypické** pro daný jazyk – např. v češtině značkování některých zájmen jako **determiner** nebo expandování slov – **kdybych = když + bych**

Využití Universal Dependencies

- ▶ **rovnání** lingvistických fenomenů **napříč jazyky**
- ▶ **testování** syntaktické analýzy na různých jazycích
- ▶ **vícejazyčná syntaktická analýza** – paralelní dokumenty
- ▶ snadné **porozumění** rozdílům v anotacích

UD poskytuje **univerzální nástroje** pro:

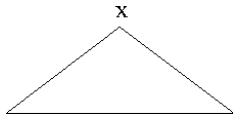
- ▶ **anotace** (editor, statistiky, validace)
- ▶ **vizualizace**
- ▶ **dotazování**
- ▶ **UDPipe** – trénování a automatické anotace

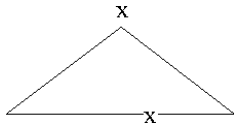
Stromové gramatiky TAG a LTAG

- ▶ Tree Adjoining Grammar – Joshi, Levy a Takahashi: *TAG Formalism*, 1975
- ▶ Lexicalized TAG – Joshi a Schabes: *Parsing with Lexicalized TAG*, 1991
- ▶ pracují přímo se **stromy** a ne s řetězcí slov
- ▶ množina **počátečních stromů** – základní stavební prvky
- ▶ složitější věty odvozovány s použitím **pomocných stromů**

počáteční (*initial*) strom:

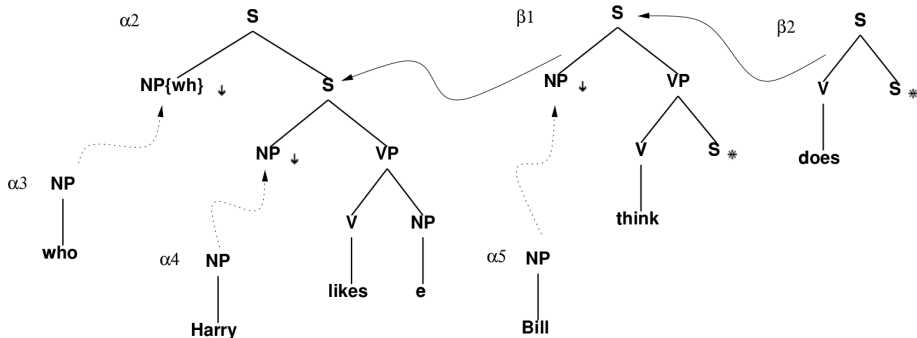
pomocný (*auxiliary*) strom:

XTAG Project

The XTAG Project – <http://www.cis.upenn.edu/~xtag/>

TuLiPA-frames

The image displays two windows from the TuLiPA software. The background window, titled "Derivation Trees + Derived Trees", shows a derivation tree for the sentence "Timm liebt Feigen". The root node is TVnp2-26-74--liebt2--1, which branches into TVnp2-26-75--liebt--1 (left) and TVnp2-26-73--liebt--1 (right). The left child further branches into TNoun-0-6--Timm1--0, and the right child into TNoun-0-6--Feigen3--6. The foreground window, titled "TuLiPA", is a configuration panel with the following settings:

- Mode:** TT-MCTAG/TAG (selected), RCG
- TT-MCTAG:** Max LPA length: [empty]
- TT-MCTAG/TAG:** Show derivation steps in GUI (unchecked), Dependency output (unchecked)
- Misc:** Verbose mode (unchecked), XML output, no GUI (unchecked)
- Grammar:** /local/toy.xml
- Lemmas:** /local/lemma.xml
- Morphological entries:** /local/morph.xml
- Output file:** [empty]
- Axiom:** [empty]
- Sentence:** Timm liebt Feigen
- Buttons:** Browse (for Grammar, Lemmas, Morphological entries, Output file), Clear (for Sentence), parse, Quit

At the bottom of the TuLiPA window, the following text is displayed:

```
Grammar conversion time: 0.572578 sec.
Sentence "Timm liebt Feigen" parsed.
.....
```

<https://github.com/spetitjean/TuLiPA-frames>

Total parsing time for sentence "Timm liebt Feigen": 0.947014 sec.

TAG – počáteční a pomocné stromy

- ▶ **počáteční stromy** – neobsahují rekurzi → popisují složkovou strukturu jednoduchých vět, jmenných skupin, předložkových skupin, ...
  1. všechny **nelistové uzly** odpovídají *neterminálům*
  2. všechny **listové uzly** odpovídají *terminálům* nebo *neterminálním* uzlům určeným k *substituci*

počáteční strom typu X = jeho kořen je označen termem X

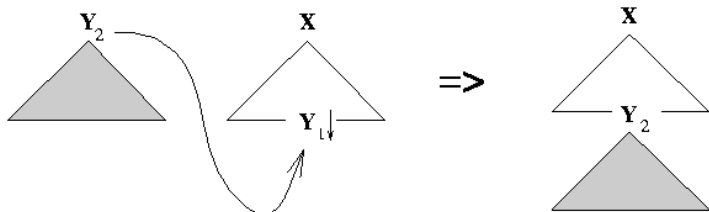
- ▶ **pomocné stromy** – reprezentují *rekurzivní struktury* popisují větné členy, které se **připojují** k základním strukturám (např. příslovečné určení)
- ▶ charakterizace:
  1. všechny **nelistové uzly** odpovídají *neterminálům*
  2. všechny **listové uzly** odpovídají *terminálům* nebo *neterminálním* uzlům určeným k *substituci* kromě právě jednoho neterminálního uzlu (**patový uzel**, *foot node*)
  3. **patový uzel** má stejné označení jako kořenový uzel

patový uzel – slouží k připojení stromu k jinému uzlu

TAG – operace

dvě operace – **substituce** a **připojení** (*adjunction*)

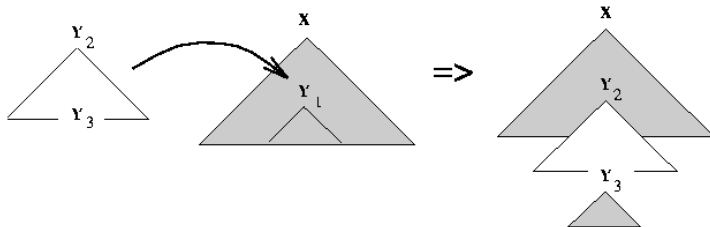
operace **substituce** – nahrazuje označený neterminál v listech nějakého stromu stromem, jehož kořen nese stejné označení

$Y_1 \downarrow$ – označený pro substituci

TAG – operace připojení

operace **připojení** – vložení pomocného stromu, popisujícího rekurzi neterminálu X , se stromem, který obsahuje uzel označený rovněž X

Definice TAG

- ▶ TAG $G = (I, A, S)$ je:
  - množina I konečných počátečních stromů
  - množina A pomocných stromů
  - typ stromu S – neterminál označující větu
- ▶ množina stromů $\mathcal{T}(G)$ TA gramatiky $G =$ množina všech stromů odvoditelných z počátečních stromů typu S z I , jejichž spodní okraj sestává čistě z terminálních uzlů (všechny substituční uzly byly doplněny)
- ▶ jazyk řetězců $\mathcal{L}(G)$ generovaných TA gramatikou $G =$ množina všech terminálních řetězců na spodním okraji stromů v $\mathcal{T}(G)$.

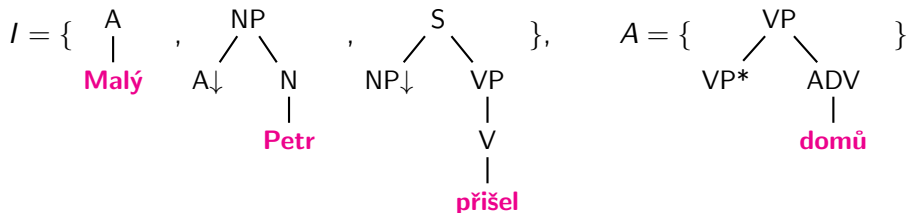
LTAG – lexikalizace

LTAG je **lexikalizovanou variantou** formalismu TAG

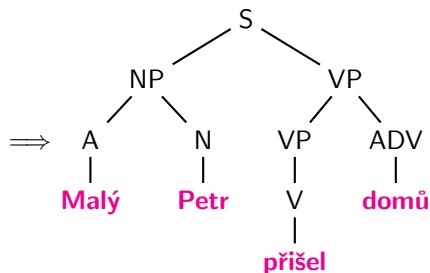
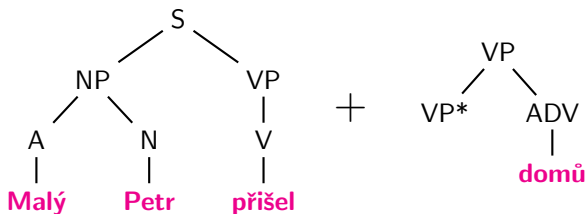
→ počáteční i pomocné stromy obsahují v listech jednu nebo více tzv.

lexikálních kotev – uzly, které jsou přiřazeny (ukotveny) k určitým slovům lexikonu

lexikalizované stromy (*substituční uzly* – ↓, *patové uzly* – *):

LTAG – lexikalizované připojení

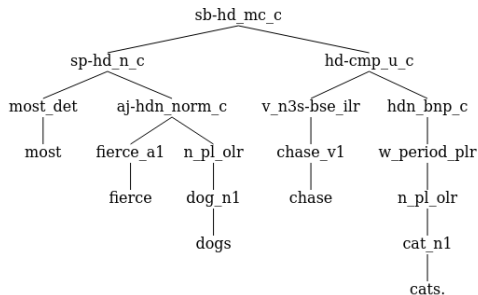
TAG a LTAG – generované jazyky

- ▶ díky použití operace připojení mají TAG a LTAG **větší generativní sílu** než bezkontextové gramatiky ($CFG \subset MCSL$) → generují **mírně kontextové jazyky** (*mildly context-sensitive languages*)

MCSL:

- vlastnost **konstantního růstu** – pokud uspořádáme řetězce jazyka vzestupně podle délky, potom rozdíl dvou po sobě jdoucích délek nemůže být libovolný (každá délka je lineární kombinací konečného počtu pevných délek).
  - analyzovatelnost v **polynomiálním čase** $O(n^6)$ vzhledem k délce vstupu
- ▶ i jiné formalismy umí MCSL (jsou ekvivalentní s (L)TAG):
- LIG, *Linear Indexed Grammars* – Gazdar, 1985
  - HG, *Head Grammars* – Pollard, 1984
  - CCG, kombinatorické kategoriální gramatiky

HPSG – Head-driven Phrase Structure Grammar

English Resource Grammar <https://github.com/delph-in/erg>DELPH-IN demo <http://delph-in.github.io/delphin-viz/demo/>

TOP	<i>h0</i>				
INDEX	<i>e2</i>				
RELS	$\left\langle \left[\begin{array}{l} \textit{most\_q}(0:4) \\ \textit{LBL} \quad h4 \\ \textit{ARG0} \quad x3 \\ \textit{RSTR} \quad h5 \\ \textit{BODY} \quad h6 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{fierce\_a\_1}(5:11) \\ \textit{LBL} \quad h7 \\ \textit{ARG0} \quad e8 \\ \textit{ARG1} \quad x3 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{dog\_n\_1}(12:16) \\ \textit{LBL} \quad h7 \\ \textit{ARG0} \quad x3 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{chase\_v\_1}(17:22) \\ \textit{LBL} \quad h1 \\ \textit{ARG0} \quad e2 \\ \textit{ARG1} \quad x3 \\ \textit{ARG2} \quad x9 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{udef\_q}(23:28) \\ \textit{LBL} \quad h10 \\ \textit{ARG0} \quad x9 \\ \textit{RSTR} \quad h11 \\ \textit{BODY} \quad h12 \end{array} \right] \right\rangle$				
	$\left\langle \left[\begin{array}{l} \textit{cat\_n\_1}(23:28) \\ \textit{LBL} \quad h13 \\ \textit{ARG0} \quad x9 \end{array} \right] \right\rangle$				
HCONS	$\left\langle \left[\begin{array}{l} \textit{qeq} \\ \textit{HARG} \quad h5 \\ \textit{LARG} \quad h7 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{qeq} \\ \textit{HARG} \quad h11 \\ \textit{LARG} \quad h13 \end{array} \right], \left[\begin{array}{l} \textit{qeq} \\ \textit{HARG} \quad h0 \\ \textit{LARG} \quad h1 \end{array} \right] \right\rangle$				

HPSG – Head-driven Phrase Structure Grammar

- ▶ HPSG, **Head-driven Phrase Structure Grammar** – Pollard & Sag, 1994
- ▶ navazuje na Gazdar, **Generalized Phrase Structure Grammar**, 1985
- ▶ **lexikalizovaná** teorie generativní gramatiky přirozeného jazyka
- ▶ *neterminály* CFG jsou nahrazeny **příznakovými strukturami**
- ▶ založená na **omezeních** (constraints)
- ▶ modeluje jazyk pomocí **deklarativních omezení** typovaných struktur. Pro vyhodnocení omezení se používá **unifikace** mezi příznakovými strukturami.
- ▶ **příznaky** jsou propojeny pomocí **strukturního sdílení**, tedy předáváním proměnných mezi podstrukturami dané struktury
- ▶ HPSG je **nederivační**, na rozdíl od jiných formalismů, kde jsou různé úrovně syntaktické struktury sekvenčně odvozovány pomocí transformačních operací

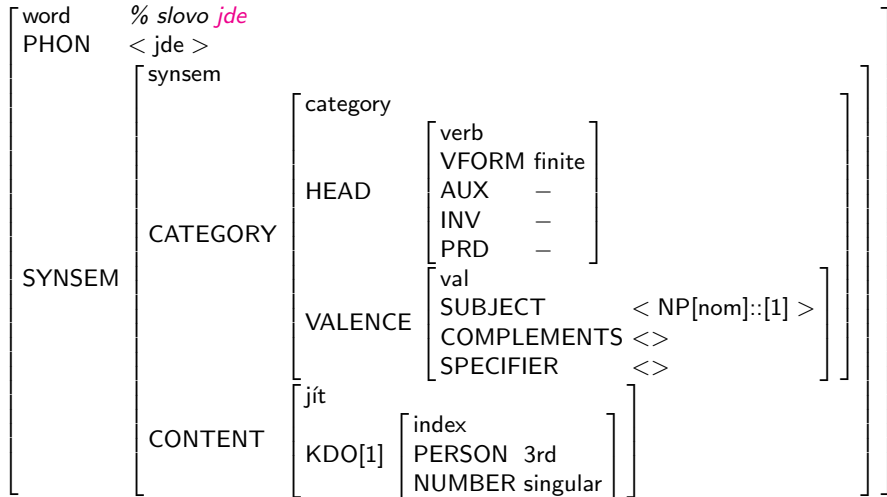
HPSG – Head-driven Phrase Structure Grammar – pokrač.

- ▶ gramatika je v HPSG modelována pomocí **uspořádaných příznakových struktur**, které korespondují s typy výrazů přirozeného jazyka a jejich částmi
- ▶ cílem teorie je detailní specifikace, které příznakové struktury jsou **přípustné**
- ▶ příznakové struktury definují **omezení**
hodnoty příznaků mohou být jednoho ze čtyř typů
  - atomy
  - příznakové struktury
  - množiny příznakových struktur ($\{\dots\}$)
  - nebo seznamy příznakových struktur ($\langle\dots\rangle$)

HPSG struktury

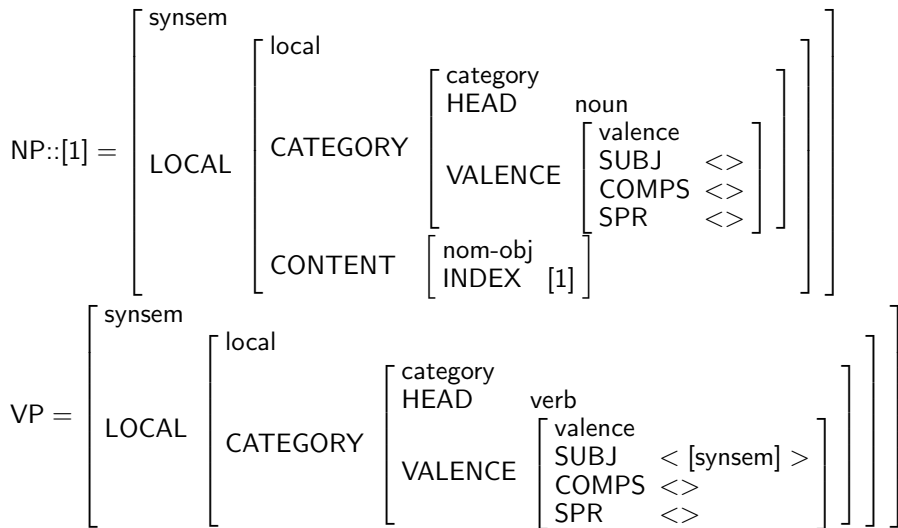
HPSG struktury jsou **typované příznakové struktury**

zapisují se pomocí AVM – **příznaky** velkými písmeny, **typy** malými

Syntaktické kategorie

symbolsy **syntaktických kategorií** – zkratky určitých příznakových popisů:

Lexikální položky

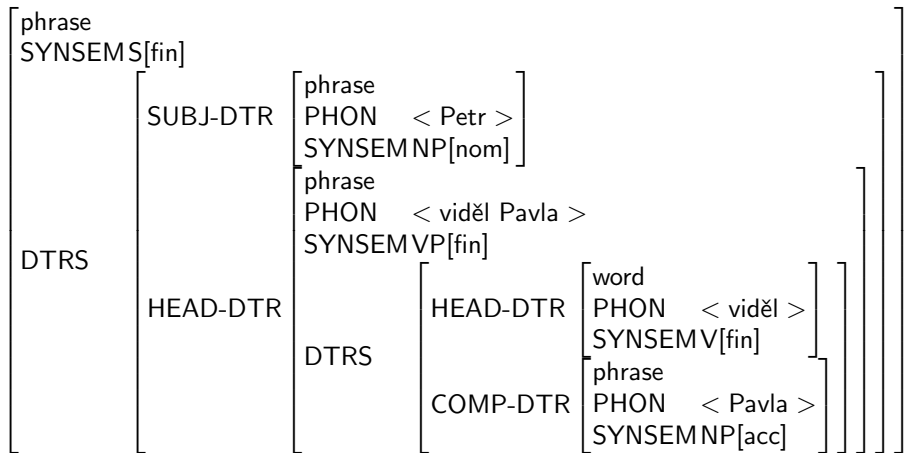
velké množství akcí je v **lexikonu**:

JÍT	CATEGORY	HEAD	verb					
		VALENCE	<table> <tr> <td>SUBJ</td> <td>< NP::[1] ></td> </tr> <tr> <td>COMPS</td> <td><></td> </tr> </table>	SUBJ	< NP::[1] >	COMPS	<>	
	SUBJ	< NP::[1] >						
COMPS	<>							
CONTENT	<table> <tr> <td>jít</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KDO</td> <td>[1]</td> </tr> </table>	jít		KDO	[1]			
jít								
KDO	[1]							

DÁT	CATEGORY	HEAD	verb								
		VALENCE	<table> <tr> <td>SUBJ</td> <td>< NP::[1] ></td> </tr> <tr> <td>COMPS</td> <td>< NP::[2], NP::[3] ></td> </tr> </table>	SUBJ	< NP::[1] >	COMPS	< NP::[2], NP::[3] >				
	SUBJ	< NP::[1] >									
COMPS	< NP::[2], NP::[3] >										
CONTENT	<table> <tr> <td>dát</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KDO</td> <td>[1]</td> </tr> <tr> <td>CO</td> <td>[2]</td> </tr> <tr> <td>KOMU</td> <td>[3]</td> </tr> </table>	dát		KDO	[1]	CO	[2]	KOMU	[3]		
dát											
KDO	[1]										
CO	[2]										
KOMU	[3]										

Fráze

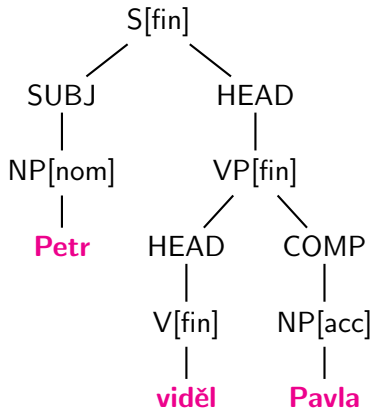
reprezentace **fráží** – v HPSG obdoba reprezentace **slov**
 navíc příznak **DAUGHTERS** – struktura členů fráze

Fráze – pokrač.

pro snazší čtení popisů frází používáme **stromový zápis**:

ve skutečnosti se ovšem jedná o **příznakovou strukturu**, ne strom!

Dobře utvořené příznakové struktury

dobře utvořené příznakové struktury musí splňovat **omezení daná gramatikou**

příznaková struktura je **dobře utvořená** $\Leftrightarrow$:

- ▶ každý uzel splňuje **omezení geometrie příznaku**
- ▶ každá uzel vstupního slova splňuje **omezení** některé **lexikální položky**
- ▶ každý frázový uzel splňuje **frázová omezení** – *omezení přímé dominance* (immediate dominance, viz dále), *omezení hlavových příznaků* (head feature), *valenční omezení*, ...

omezení geometrie příznaku specifikují:

- ▶ s jakými **typy** se pracuje
- ▶ jaká je použitá **typová hierarchie** – který typ je podtypem jiného typu
- ▶ pro každý typ – jaké příznaky přísluší tomuto typu
- ▶ pro každý typ a každý příznak – jakých typů mohou být hodnoty tohoto příznaku

HPSG – deklarace typu

pro popis omezení geometrie příznaku se používají **typové deklarace**:

```
category: [HEAD: head, VALENCE: valence]
```

```
head      # příznaková struktura složená z příznakových struktur
```

```
  noun: [CASE: case]
```

```
  verb: [VFORM: vform, AUX: boolean, INV: boolean]
```

```
  prep: [PFORM: pform]
```

```
  ...
```

```
vform     # jednoduchý příznak, forma slovesa – možné hodnoty:
```

```
  fin     # určitý tvar slovesa
```

```
  inf     # neurčitý tvar slovesa – infinitive
```

```
  ...
```

```
case      # jednoduchý příznak, gramatický pád
```

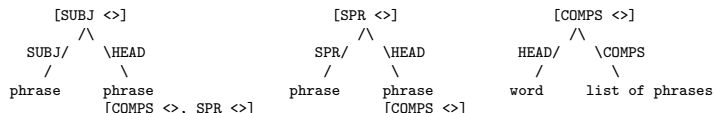
```
  nom     # 1. pád, nominativ
```

```
  acc     # 4. pád, akuzativ
```

```
  ...
```

HPSG – dobře utvořená slova a fráze

- ▶ každé vstupní **slovo** musí splňovat některou **lexikální položku**
- ▶ **fráze** musí splňovat **frázová omezení** (constraints):
  - **omezení přímé dominance** – každá fráze musí odpovídat jednomu ze schémat – schéma *head-subject*, schéma *head-specifier*, schéma *head-complement*, ...

- **omezení hlavových příznaků** – pro každou frázi, která má hlavu, musí být hlavové příznaky fráze shodné s hlavovými příznaky potomka, který je hlavou
- **valenční omezení** – pro každý z valenčních příznaků (SUBJECT, COMPLEMENTS, ...) – hodnota příznaku na hlavové frázi musí odpovídat hodnotě na potomku, který je hlavou, minus ty příznaky, které jsou splněny některým z nehlavových potomků

Dobře utvořené příznakové struktury

omezení ve větě ‘**Petr viděl Pavla.**’:

